

Szem, tapintás, ízlés – megcsal mindegyik,
de a hallás által biztos ez a hit.
Isten Fia mondja: hittel vallja szám,
Igazság igéje igaz igazán.

A kereszt elfedte istenvoltodat.
Itt az emberség is rejtekben marad.
Hiszem mind a kettőt: szívem áldva szól,
kérem, amit egykor kért a jobb lator.

Sebeid Tamással nem szemlélhetem,
vallom vele mégis: „Uram, Istenem!”
Add, hogy egyre jobban éljem hitemet
tebenned reméljek és szeresselek.

Urunk halálának emlékünnepe,
életadó étel, élet kenyere.
Lelkem hadd találja benned életét,
édes értésednek lelje jó izét.

Jézusom, jóságos pelikánmadár,
véred hullásával moss tisztára már,
az egész világnak csak egy csöpp elég,
hogy lemossa vétke szennyes özönét.

Jézus, kit a fátyol titka még bevon,
add meg, esdve kérlek, mire szomjazom,
hogyha arcod titkát végre felfeded,
lássam boldogságban dicsőségedet.

(Farkasfalvy Dénes fordítása)

Szigeti Miklós

ŐRÖK SZEMTŐL SZEMBEN

(A szentségimádás, Kis Szt. Teréz és mi)

„Volt egy ember a plébániánkon, aki néhány éve halt meg. Amikor mezőre menet belépett egy reggel a templomba, hogy elvégezze imáját, kint hagyta kapáját az ajtónál, és ottfeledkezett Isten előtt. Szomszédja, aki szintén arra felé dolgozott és megszokta, hogy mindig lássa, csodálkozott távolléte miatt. Visszatérőben arra gondolt, hogy benéz a templomba, hátha ott van. Csak-

ugyan ott találta. „Mit csinálsz itt ilyen sokáig?” kérdezte. A másik így felelt: „Nézem a jó Istent, és a jó Isten néz engem.”¹

Így szerette elmondogatni ezt az esetet Vianney Szent János, az arsi szent plébános, és ilyenkor mindig könnyezve fejezte be: „Nézte a jó Istent, és a jó Isten nézte őt. Ebben minden benne van, gyermekeim!” És mi hozzátehetjük: Talán ez a legszebb meghatározása a szentségimádásnak. Mert mit is teszünk, amikor imádjuk a legméltóságosabb Oltáriszentséget? Nézzük Istenünket, a szentségi Jézust, és ő néz minket. S ebben a tekintetben benne van minden, benne van szeretetünk, bánatunk, benne van imádásunk, hódolatunk, engesztelésünk és kérésünk. Tekintete nyomán lelkünkbe száll a béke, az Ő békéje, amelyet a világ nem adhat meg. Megújul annyi sok találkozásunk kegyelme, „lángol a szívünk”, amikor magyarázza szeretetének tanúságjelét, és felkiáltunk: „Uram, jó nekünk itt lenni!” Szeretnénk megörökíteni a táborhegyi pillanatot, megáll az idő, s amikor felocsúdunk, ott van Ő, mint azelőtt volt, a szent színek alatt, s nekünk vissza kell térni a hétköznapi szűrkeségébe. Nem, nem is szűrkeségbe, hiszen azt is beragyogja az eukarisztikus jelenlét láthatatlan sugara, és a szürke kötelességteljesítésből istenszolgálat lesz.

Tudom, manapság nem nagyon divatos szentségimádásról beszélni. Tisztában vagyunk azzal, hogyan alakult századokon át az Oltáriszentség tisztelete a szentmisén kívül. De ez a fejlődés jogos és helyes volt, még akkor is, ha talán ma már különösnek találjuk gyermekkorunk kitett-szentséges miséjét, amelyen ministránsként vigyáznunk kellett a kettős térdhajtásra, és a pap is másképp mozgott az oltárnál, nehogy hátat fordítson a szentségi Úr Jézusnak. Tudom, eltörölték a „szentséges misét”, de nem a szentségimádást. Egyházunknak jogában áll irányítani és ellenőrizni az áhítat megnyilatkozásainak fejlődését. De tévedés volna azt hinni, hogy a helytelen gyakorlat leépítésével azt az elvet is elveti, amelyből a téves gyakorlat kinőtt.

A II. Vatikáni Zsinat 16 döntése lelkipásztori jellegű. A Trienti Zsinat 25 üléséből hármat teljesen az Oltáriszentségnek szentelt, és végleg rögzítette a katolikus Oltáriszentség-tant. A II. Vatikáni Zsinat inkább a mai Egyház és világ kérdéseivel foglalkozott. Egyetlen egy döntést sem szentelt külön az Oltáriszentségnek. Mégis több mint száz utalást találunk bennük erre vonatkozólag, és csak három okmány – mivel nem talált tárgyahoz – nem említi egyáltalán (IM, NA, DH). Kifejezetten „ex professo” csak a Liturgikus Konstitúció egyik bekezdése tárgyalja az Oltáriszentséget, de az is inkább a szentmiseáldozatra vonatkozik (SC 47). A Zsinat kifejezetten ajánlja a szentséglátogatást (PO 13; 18). A Zsinat utáni pápai és kongregációi megnyilatkozások határozottan kiállnak az Oltáriszentség szentmisén kívüli tisztelete mellett.²

Komoly tanulmányokat írtak az Oltáriszentség imádásáról, a szentséglátogatásról, de a szívek sokkal többet mond, ha ellessük, hogyan végezték a szentek szentséglátogatásait, szentségimádásukat. A tudás önmagában véve még nem tesz szentté. Nem elég ismerni a hittudományt, élni kell. A szentek ezt tették. Lisieux-i Szent Terézt Yves Congar „az atomkor szentjének” nevezi, és

méltán. Lessük meg őt, hogyan élte át Jézus szentségi jelenlétét a szentmisén kívül. Ne keressünk a továbbiakban logikus felépítést, hanem hagyjuk, hogy hasson ránk a Szent példája, és vonjuk le magunknak a következtetést.

Kis Szent Terézből már gyermekkorában kitört a lelkesedés az úrnapi körmeneten. „Különösen a szentséges körmeneteket szerettem – írja –, micsoda öröm virágot hinteni a jó Isten lábai elé! . . . de mielőtt lehullattam volna, amenyire csak tudtam, oly magasra dobtam rózsaszirmaimat, és soha oly boldog nem voltam, mint mikor láttam, hogy hozzáérnek a Szentségtartóhoz . . .” (54*) Talán mosolygunk a kislányos igyekezeten, de ez nem gyermekkori idill, hanem halálosan komoly hitvallás Jézus szentségi jelenléte mellett. A zsinat utáni kongregációi döntések kiemelik az eukarisztikus körmenetek és kongresszusok jelentőségét. Nem, nem vesztette érvényét a körmenet hitvallása még akkor sem, ha csak a templomban vonulhatunk fel Istenünkkel, megénekelve hitünket, őseink hitét: „Áldjad ember e nagy jódat, Kenyérszínben Megváltódat!” (SZVU 109)

Az első Nemzetközi Eukarisztikus Kongresszus századik évfordulóját üljük. Tanúi lehetünk a régi kongresszusok visszatérő lelkesedésének. A 42. (a Lourdes-ban tartott 3.) nemzetközi eukarisztikus kongresszus jelszava: „Jézus Krisztus, egy új világért megtört kenyér”, rámutat a helyes kapcsolatra a szentmise-áldozat és az Oltáriszentség szentmisén kívüli tisztelete között. Ezt a helyes kapcsolatot ösztönszerűen megérezte Szent Teréz, akit a francia akadémikus, Jean Guilton, „lelki zseninek” nevezett. Szent Teréz szerint Jézus „nem azért száll le mindennap az Égből, hogy az arany cibóriumban maradjon, hanem azért, hogy egy másik Eget találjon magának, amely sokkal, de sokkal kedvezőbb számára, mint az első volt: az Ő képére teremtet lelkünk Egét, az imálandó Szentháromság élő templomát! . . .” (124) Elég elolvasni, mit mond első szentáldozásáról, hogy tisztában legyünk élő hitével, lángoló szeretetével. Számára a szentségimádás lelki áldozás, a szentséglátogatás a valódi szentáldozás kegyelmének ismételt átélése.

Betegsége miatt kimaradt az iskolából, de még vissza kellett járnia, hogy bevehessék „Mária gyermekei” közé. Teher volt számára ez a kötelesség, de a Szűzanyáért megtette. „Nekem a többi növendékkel ellentétben – írja – nem volt tanítónő barátnőm, akivel több órát együtt tölthettem volna, éppen ezért megelégedtem azzal, hogy üdvözöltem a tanítónőt, s azután csendben dolgoztam a kézimunkaóra végéig. Senki nem törődött velem; én azután felmentem a kápolna karzatára, s az Oltáriszentség előtt maradtam, míg csak Papa értem nem jött, ez volt az egyetlen vigasztalásom, – nem volt-e Jézus egyetlen barátom? . . . Csak hozzá tudtam beszélni, a teremtményekkel való társalgás, még a vallásos tárgyú beszélgetés is, fárasztotta a lelkemet . . . Éreztem, hogy inkább kell Istenhez, mint Istenről beszélni, hiszen annyi önszeretet vegyül a lelki beszélgetésekbe!” (105)

Itt már a tapasztalt újoncmesternő beszél, aki azonban megmaradt a régi Terézkének, mert titokban mint sekrestyés megcsókolja a Kis Jézus „fehérne-

műjét", a korporálét, és a kehely aranyozott mélye visszatükrözi arcát ott, ahol a szentmisében majd Krisztus vére csörgedezik. „Azért is nagyon boldog voltam, mert hozzányúlhattam a szent edényekhez, mert pólyácskákat készíthetem, melyeknek be kell majd burkolniok Jézust, éreztem, hogy nagyon odaadónak kell lennem, s gyakran gondoltam azokra a szavakra, melyeket egy szent diakónushoz intéztek: „Legyetek szentek, ti, akik az Úr edényeit érintitek” (201, vö. lz 52,11).

Költeményeiben is ott zeng a hála az Oltáriszentségért, de ott is lelke mélyén már a következő szentáldozás vágya ég. Néha szentségimádás alatt tör fel lelkéből egy-egy ének, de csak késő este írhatja le, mert előbbre való a szent Szabály megtartása. De hát el lehet-e feledni azt a költeményt, amelyet a kitett Oltáriszentség Jézusa fakasztott a lélekben?

Verseinek nyelvezete megfelel a kor ízlésének. „A szeretet isteni Foglyáról” beszél, és börtönnek nevezi a tabernákulumot. De a közkeletű, konvencionális szóvirágokon átüt a hiteles élmény, Szent Teréz közvetlen, igazi, egyszerű hangja. 54 fennmaradt költeménye közül három szól az Oltáriszentségről, de körülbelül még 20 versszak utal rá a többi költeményben is. Az Oltáriszentséget a hagyományos kettős szempontból tárgyalja verseiben. Az átalakító egyesülés szentsége, s ez az életcélja: Krisztusba alakulni. Másrészt az állandó Jelenlét szentsége, amely imádatot vált ki, s az imádatnak az a célja, hogy azonosuljunk Jézus szentségi rejtett életével. „A Jézus-Ostya atomja” a második tárgykörhöz tartozik, de bírálói másodrendűnek tartják. A másik két versben már a két téma váltakozik: „Kívánságaim a szeretet börtönében rejtőző Jézus mellett” és „A Kármel sekrestyésnői”.⁴ Idézzünk az előbbiből:

Kicsi kulcs, hogy irigyellek!
Mert mindennap megnyithatod
Az Eukarisztia börtönét,
Ahol a Szeretet Istene székel.
De én is – mily édes csoda! –
Hitem egyetlen erőfeszítésével
Megnyithatom az oltárszekrényt,
Elrejtőzhetem az Isteni Király mellett . . .

Szeretnék a szentélyben
Istenem mellett önmagam fogyasztva
Mindig titokzatosan fényleni,
Mint a Szent Hely Örökmécse . . .
Ó, boldogság . . . lángol a bensőm,
És naponta szerezhetek
Sok-sok lelket Jézusnak
Lángba borítva őket szeretetével . . .

De ne gondoljuk, hogy Szent Teréz számára a szentséglátogatás mindig az elragadtatás pillanatait jelenti. „Nem mondhatnám, hogy gyakran van részem vigasztalásban hálaadásom idején, talán ilyenkor kapom a legkevesebbet... Ezt egészen természetesnek találom, mert nem azért ajánlottam fel magamat Jézusnak, hogy önnön vigasztalásomra várjam a látogatását, hanem azért, hogy örömet szerezzek Annak, aki nekem adja magát” (201). Ebben benne van szentségimádásunk, szentséglátogatásunk igazi célja: nem önkeresés, hanem örömet szerzünk vele Jézusnak, a szeretet tanúságjelét adjuk. Szent Teréz vallomásaiban benne van a lelki gyermekség útjának egyik leglényegesebb eleme. Visszatérő kedves gondolata éppen ez: „Örömet szerezni a jó Istennek!” Mintha kalkuttai Teréz anyát hallanánk: „Tegyük valami szépet Istenért!” S ha valaki legjobb akarata ellenére is elszunnyad a szentségimádáson, Szent Teréz azt is megvigasztalja: „Mélyen el kellene szomorodnom, amiért (7 éve) elaszom elmélkedéseim és hálaadásaim alatt; hát én nem szomorodom el... én úgy gondolom, hogy a kisgyermeknek éppen oly kedvesek szülei előtt, mikor alusznek, mint mikor ébren vannak, s úgy gondolom, hogy az orvosok, mikor operálnak, elaltatják betegeiket. Úgy gondolom végül, hogy az Úr látja törekénységünket, s hogy emlékszik arra, hogy csak porból vagyunk” (192).

Mit mondjunk a szentségi Jézusnak? Azt, amit Szent Teréz mondott: „Nincs bátorságom rákényszerítenem magam arra, hogy szép imákat keressek ki a könyvből, belefájdul a fejem, annyi van belőlük!... Azonkívül mindegyikük szebb a másikkal!... úgy teszek, mint a gyermekek, akik nem tudnak olvasni, egészen egyszerűen megmondom a Jó Istennek azt, amit mondani akarok neki, anélkül, hogy szép mondatokat faragnék, és Ő mindig megért engem... Számomra az ima a szívnek egy lendülete, egy egyszerű, Ég felé vetett pillantás. A hálnak és a szeretetnek a kiáltása megpróbáltatásban épp úgy, mint örömben; egyszóval, valami nagy, valami természetfölötti dolog, amely kitágítja a lelkeket, és Jézussal egyesít” (288).

El lehet-e képzelni katolikus életet az Oltáriszentség szeretete nélkül? El lehet-e képzelni pápi napirendet – még a legzsúfoltabb program esetén is – szentséglátogatás, szentségimádás nélkül? „Mária a jobbik részt választotta, nem is veszi el soha” (Lk 10,42). Ebben a „jobbik részben” részesül az, aki szentségi Mestere lábainál vesztegel. „Nézem a jó Istent, és a jó Isten néz engem” – mondja az arsi földműves. Kis Szent Teréz pedig ebben annak az örök boldogságnak a kezdetét látja, amelyet önfelajánló imájában így nevez: „örök szemtől szembe” (319).

JEGYZETEK

¹ Fr. Trochu, *Le curé d'Ars*. Lyon 1954, 217–218.

² „Mysterium fidei” 1965. szept. 3-án kelt pápai körlevél; a Rítuskongregáció 1967. máj. 25-én kelt „Eucharisticum mysterium” kezdetű utasítása; az Isteniszteleti Kongregáció 1973. jún. 21-én kelt határozata „De sacra communione et cultu mysterii eucharistici extra Missam”. Magyar szövegüket közli a Magyar Püspöki Kar Bűnbocsánat és Oltáriszentség c. kiadványa, Bp. 1976.

³ Lisieux-I Szent Teréz önéletrajza. Ford.: Kis Monika, Ecclesia Kiadó, Bp. 1974. A továbbiakban mindig ennek oldalszámait idézzük.

⁴ Sainte Thérèse de L'Enfant-Jésus, Poésies, Paris 1979. — Mivel a régi önéletrajz (Egy lélek története, ford.: Nagyfejeő Gabriella angolkisasszony) függelékében nem szerepel az itt idézett vers fordítása, prózai fordítással próbálkoztam.

Varga Pál

GONDOLATOK A SZENTÁLDOZÁSRÓL – MA

Bár manapság kevesebben járnak templomba, kevesebben járulnak a szentégekhez, de aránylag sokkal többen a szentáldozáshoz, mint azelőtt szokás volt. Miért?

Erre kellene választ adnom. De nem merem kimerítően megtenni, csak pár részletválaszt szeretnék itt gondolatforgácsok formájában szolgáltatni.

Talán azért is járulnak többen szentáldozáshoz, mert a feltételek könnyebbek lettek: nem kell okvetlen gyönni (csak halálos bűn esetén, – igaz, a szabály azelőtt is ez volt, de a szokás sokfelé, főleg egyszerűbb emberek között nem), a szentáldozás előtti böjt csak egy óra lett, állva lehet áldozni, több országban a szentostyát kézbe venni stb. Egyáltalán a mai ember messzemenően elvesztette a hagyományos imádás, alázatos tisztelet iránti érzéket.

Lehet, hogy részben ez az oka a feltűnően megnövekedett, tömeges szentáldozásnak.

Én szívből óhajtanám, ha a következő gondolatok és okok – amelyek a 2. vatikáni zsinat következtében tudatosan és tudatalattian befolyásolták a keresztény magatartást – legalábbis részben oka lennének ennek a tulajdonképpen örvendetes ténynek.

Mi katolikusok talán öntudatlanul is érezzük, hogy az Oltáriszentség nemcsak az elvonatkoztatott istenség titkát, hanem az emberré lett Isten titkát, az Istentől magára öltött emberi test és vér titkát, tehát önmagunk titkát is magába zárja.

Az Oltáriszentség nem más, mint Krisztus teste és vére, azaz megtestesülésének folytatása, a Betlehem titka. Talán úgy is mondhatnánk: nemcsak folytatása megtestesülésének, hanem szimbóluma az egész világra kiterjedő tökéletes formájának. Hiszen Krisztus nemcsak Betlehemben öltött testet magára, ő magára ölti az egész emberiség, sőt a világmindenség „testét” is – mondják az egyházatyák. „Amit nem ölt magára, az nincs megváltva.” Már pedig nemcsak az ember, hanem minden teremtett lény vár a megváltásra: „Maga a természet sóvárogva várja... hogy a mulandóság szolgálai állapotából majd felzabradul az Isten fiainak dicsőséges szabadságára” (Róm 8,19-21).

Mivel tehát Krisztus mindent megváltott, mindent magára is öltött.